

Hyvän elämän ohjelma

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta 29.9.2021

Kasvatus ja opetuslautakunta 30.9.2021

Virpi Siekkinen, sivistysjohtaja

Arja Väänänen, hyvinvointikoordinaattori

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

- Sivistys- ja hyvinvointipalvelut luovat edellytyksiä, jotta jokainen ihminen voi elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää.
- Kuntien sivistys- ja hyvinvointipalveluilla edistetään ihmisten hyvinvointia sekä kuntien ja alueiden elinvoimaisuuden edellytyksiä. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut edistävät elinikäistä oppimista ja väestön osaamista. Taide, liikunta ja kulttuuri lisäävät yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia sekä mahdollisuuksia ja vähentävät eriarvoisuutta.
- Parhaimmillaan hyvin hoidetut sivistys- ja hyvinvointipalvelut rakentavat kunnan positiivista imagoa ja pitovoimaa sekä houkuttelevat lisää asukkaita ja yhteisöjä kuntaan.
- Luovatko hyvinvoivat asukkaat elinvoimaa vai luoko elinvoima hyvinvoivia asukkaita? Kumpi on muna ja kumpi on kana?
- Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen erilaisissa kunnissa edellyttää entistä enemmän kokeiluja, verkostoitumista, koordinoitua, joustavuutta, teknologian hyödyntämistä → uusia toimintatapoja ja vanhasta luopumista.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen tehtävät

Lakivelvoite, normiohjattu

- Varhaiskasvatus
- Esiopetus
- Perusopetus

Lakivelvoite – laissa määritetty tehtäväkokonaisuudet, mutta ei kuitenkaan kerrota, miten tehtävä tulee järjestää

- Kirjasto
- Kulttuuripalvelut
- Nuorisopalvelut
- Liikuntapalvelut

Ei lakiin perustuvaa velvoitetta järjestää

- Toisen asteen koulutus, lukiot (Miklu, etä- ja aikuislukio, Nettilukio)
- Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto)
- Taiteen perusopetus (mm. musiikkiopiston avustus)
- Kaupunginorkesteri

Tulevaisuutta

Resurssien niukkuus haastaa koko sihyntöhtävökentän

- Palveluverkko
- Palvelujen monipuolisuus/kirjo
- Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Palvelutaso (laatu, määrä ym.)
- Osaavan ja koulutetun henkilöstön saatavuus

Väestössä tapahtuvat muutokset haastavat sihyntöhtävökentän

- Syntyvyys vähenee
 - Väki vanhenee, vähenee ja keskittyy
- resurssiviisas sopeuttaminen mikkeliiläiseen tarpeeseen.

Uudet/muuttuvat veloitteet lakisääteisten palvelujen järjestämisessä – resurssointi ja kustannusvastuu?

Jatkossakin järjestetään lakisääteiset palvelut ja niitä hyvinvointipalveluja, jotka lisäävät kansalaisten hyvinvointia ja osallisuutta sekä pito- ja vetovoimaa osaksi mikkeliiläistä hyvää elämää ja elinvoimaista kestävää tulevaisuutta.

Kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukainen, kokoisensa asukkaiden kaupunki!

Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Ihmiset kokevat olevansa yhdenvertaisia ja osallisia

Hyvät arkiympäristöt

Arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Ihmisillä on mahdollisuus hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan sekä laadukkaisiin ja yhdenvertaisiin palveluihin

Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Päätöksentekijät edistävät hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentävät eriarvoisuutta

Arja Väänänen, Hyvinvointikoordinaattori Lähde:
Valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja
turvallisuuden edistämiseksi 2030, toimeenpanosuunnitelma,
STM

Hyvän elämän ohjelma, huomioita edelliseltä valtuustokaudelta

Huolestuttavaa

- Päihteiden käyttö
- Liikkumattomuuden haasteet ja ylipainon yleisyys
- Diabetes yleistä
- Mielen hyvinvointi
- Koulukiusaaminen
- Eriarvoistuminen
- Koronapandemian lisäämä yksinäisyys, mielenterveyden haasteet, päihteiden käytön lisääntyminen, taloudelliset huolet, perheiden huolet, lasten ja nuorten huolet, ikäihmisten haasteet sekä hoiva- ja hoitovaje.

Hyvän elämän ohjelma, huomioita edelliseltä valtuustokaudelta

Myönteistä

- Suurin osa lapsiperheistä voi hyvin
- Kouluissa nuorten osallisuus lisääntynyt
- Nuorten koulutukseen kiinnittyminen on hyvällä mallilla
- Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien hyvinvointi on lisääntynyt
- Työttömien aktivointitoimet ja työttömien terveystarkastukset ovat tehostuneet
- Liikenneturvallisuus on parantunut
- Luonnon liikkumis- ja hyvinvointimahdollisuuksia hyödynnetään enenevästi
- Koronapandemian aikana yhteisöllisyys, erilaiset naapuriavun ja välittämisen mallit ovat lisääntyneet

Johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia

- **Mielen hyvinvoinnin** haasteiden yleisyydestä johtuen ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen panostaminen ja yksinäisyyden ehkäisy ovat tärkeitä kaiken ikäisillä. Mielen hyvinvoinnin tuki ehkäisee päihdehaittoja ja syrjäytymistä, lisää työ- ja toimintakykyä sekä edistää elinvoimaa.
- **Ennakoivaa, ennaltaehkäisevää työtä** ja varhaisen **moniammatillisen ja monitoimijaisen** tuen muotoja tarvitaan.
- **Hyvinvointia lisäävien elintapojen edistäminen** on kustannustehokasta. Hyödynnetään ravitsemus-, liikunta-, kulttuuri-, taide- ja luontolähtöisiä toimintatapoja.
- Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen lakisääteisten ja lakivelvoitteisten **palvelujen tuottaminen** sekä niiden **kohtuullinen saatavuus ja saavutettavuus** kaupungin **taloudellisen kantokyvyn** mukaisesti.
- **Hyvinvoinnin ja talouskasvun lisääminen samanaikaisesti on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää sekä eriarvoisuutta vähentävää (STM).**
- Kansalaisten **osallistumisen, osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollistaminen** hyvän elämän elinvoimaisessa Mikkelissä.

Hyvän elämän ohjelma, nykyinen

Yhteisöllisyys

- Syrjäytymisen ehkäisy
- Kumppanuustalo –toimintamalli
- Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen

Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki

- Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet
- Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen

Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin

- Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan
- Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus

Nykyiset mittarit

10

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely)
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)
Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely)
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)
Tupakointi/sähkösavukkeen käyttö päivittäin, % (Kouluterveyskysely)
Nuuskaa päivittäin, % (Kouluterveyskysely)
Humalajuominen, % (Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, Kouluterveyskysely)
Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely)
Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely)
Kannabista viimeisen 12 kk aikana käyttäjien osuus, %, 20-64-v. (FinSote, aikuisväestö)
Raittius, % (Kouluterveyskysely)
Alkoholia liikaa käyttävien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:na alkoholina, litraa

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)
Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus,% (FinSote, aikuisväestö)
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely)
Vapaa-aikana liikuntaa harrastavien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 v. (% vastaavanikäisestä väestöstä)
Kävijämäärät (kirjasto, museo, orkesteri, kansalaisopisto, uimahalli, kulttuuripalvelut, teatteri)
Asuinalueensa turvallisuuden tyytyväisten osuus, % (FinSote, aikuisväestö)
PYLL- indeksi (Potential Years of Life Lost), Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa,% (Kouluterveyskysely)
Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)

Yhteensä 25 mittaria

MIKKELI

- Aikuisten kuntoilulaitteita keskustaan
- Muutama penkki Kirkkopuistoon läpi talven
- Kulttuuri-liikuntatoimintaa jo olemassa oleviin paikkoihin
- Bussiaikataulut Matkakeskukselle kaupunki/Ely
- Mikkelin mainetta ja hyvää mielikuvaa pidettävä yllä
- Rakennuslupa-asiat joustaviksi
- Loma-asuntojen kaavoituskäytännöt sujuviksi
- Rantarakentaminen
- Yksinäisyys iso huoli. Korona kärjisti sitä
- Yhteistyö/yhdessä tekeminen
- Jokaisen oma vastuu hyvinvoinnin rakentamisessa
- Kaupunki mahdollistajana
- Onko olemassa jossain palauteboxia kaupungille?
- Keneen otan yhteyttä?
- Kaupungin prosessit
- Viestinnän varmistaminen
- Osallisuusalusta verkkosivuille
- Kaupunginosaseurojen viestintä alueensa asukkaille
- Miten syrjäytyneet saadaan osalliseksi esim. kulttuurin unelmavuoteen?
- Sotepuolella perusasiat ovat rempallaan, työntekijät vaihtuu...kuten koulupsykologi, terveydenhoitaja ei ole koululla tavoitettavissa
- Kaupunginosaseurojen kuuleminen strategiaprosessissa
- Aluejohtokunnat mukaan
- Teemaideoita jatkoon: sote, lapset/lapsiperheet, nuoriso, liikunta/virkistys, liikenne, vapaa-ajanasukkaat, vesien/vesistöjen hoito
- Kysely/äänestys, mitä ideoita halutaan Kumppanuuspöytään käsittelyyn

Painopisteet

Ryhmä 1

- Hyvän elämän Mikkeli:
 - Lisätään tänne terveellinen ja turvallinen elinympäristö; lähidemokratia (sis. Aluejohtokunnat)
- Elinvoimainen Mikkeli
 - Kohtuulliset elinkustannukset
 - Maankäyttö, kaavoitus ja luvitus
 - Kaupungistuminen ja monipaikkaisuus: Liikennevirrat ja niiden hyödyntäminen
 - Metsä, ruoka ja vesi → jalostusaste ja tuotteistus
 - Kehittämisalustat
 - Osaaminen ja TKI toiminta, asiakaslähtöiset yrityspalvelut, Matkailu, vapaa-ajan asuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto – Säilytetäänkö osana

Ryhmä 2

- Hyvän elämän Mikkeli
 - Yhteisöllisyys
 - Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki
 - Sujuva ja turvallinen elämä
- Kestävän kehityksen Mikkeli
 - Terveellinen ja turvallinen ympäristö
 - Elinvoimaisuus
 - Ympäristövastuullisuus
 - Sujuva maankäyttö ja kaavoitus
 - Vapaa-ajan asumisen vahvistaminen
- Korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli
 - Vahva osaaminen, korkeakouluysteistyö ja TKI-toiminta
 - Asiakaslähtöiset yrityspalvelut

- Kulttuuri ja liikunta
- Matkailu

Ryhmä 3

- Hyvän elämän Mikkeli
 - Yhteisöllisyys ja osallisuus
 - Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki ja elinympäristö (luonto)
 - Sujuva ja turvallinen elämä
 - Tahto palvelulla (löydetään ratkaisut)
- Kestävä Mikkeli
 - Elinvoimaisuus
 - Älykäs sopeutuminen (mahdollistaa kasvun)
 - Osaavat ja sitoutuneet työntekijät
- Yritteliäs ja osaava Mikkeli
 - Edunvalvonta ja yhteistyö
 - Osaamista yritysten tarpeisiin
 - Uudet koulutusohjelmat
 - Suomen paras vapaa-ajan paikkakunta

Ryhmä 4

- Hyvän elämän Mikkeli
 - Yhteisöllisyys -
 - Aktiivinen, turvallinen ja hyvinvointia tukeva arki
- Kestävän kasvun Mikkeli
 - Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
 - Elinvoimaisuus
 - Kaupungistuminen
 - Hiilineutraalisuus – tähtäämme hiilineutraalisuuteen

- Korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli (nykyinen)

Ryhmä 5

- Kestävästi kasvava Mikkeli otsikon alle kaikkien yhdistäminen
- Alaotsikot konkreettisesti mitattavilla tavoitteilla
- XAMX vetovoimaiseksi

Ryhmä 6

- Hyvän elämän Mikkeli
 - Yhteisöllisyys ja osallisuus
 - Aktiivinen, terveyttä ja hyvinvointia tukeva arki
 - Älykäs sopeuttaminen (uusi vetovoima ja tuki yhteisötoimintaan)
- Kestävän kasvun ja kehityksen Mikkeli
 - Elinvoimainen kaupunkirakenne: kaavoitus, infra, kehitys
 - Kierto- ja luonnonvaratalous, digi
 - Monipaikkaisuus
- Korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli
 - Osaaminen ja TKI-toiminta
 - Yritteliäisyys toiminnassa
 - Mikkeliäisten yritysten parempi huomioiminen
 - Osaava työvoima: Osaava henkilöstö, laadukas johtaminen: henkilöstö sitoutuu toimintaan. He toimivat työnantajan vision ja strategian mukaisesti

Nostoja kouluterveyskyselystä 2021

Myönteistä

- Liikkuminen on lisääntynyt, erityisesti pojilla
- Koulukiusaaminen on laskussa
- Raittiiden nuorten määrä on lisääntynyt
- Laittomien huumeiden kokeilut ovat kokonaisuutena vähentyneet

Huolestuttavaa

- Mielen hyvinvoinnin haasteet yhä kasvussa
- Hyvinvointihaasteet kaikilla mittareilla mitattuna ovat tytöillä lisääntyneet
- Erityisesti lukiotytöillä (myös ammattiin opiskelevilla) laittomien huumeiden kokeilut lisääntyneet
- Laittomien huumeiden kokeilut:
 - 8.-9- lk: pojat 8 %, tytöt 7 %
 - lukio: pojat n. 8 %, **tytöt n. 13 %**
 - amm. opisk: pojat 12 %, **tytöt 19 %**
- Yksinäisyys kokonaisuutena lisääntynyt, erityisesti tytöillä

Nostoja aikuisväestön Finsote 2020 -kyselystä

20-64 v.

Myönteistä

- Elämänlaatu parantunut, yksinäisyys vähentynyt
- Aktiivisuus, osallistuminen lisääntynyt
- Työkyky koetaan paremmaksi ja yhä useampi uskoo jaksavansa työelämässä eläkeikään saakka

Huolestuttavaa

- Liikkuminen vähentynyt
- Alkoholia liikaa käyttävien määrä lisääntynyt
- Mielen hyvinvoinnin haasteet lisääntyneet ja ovat vertailukaupunkeja yleisimpiä (kuten mt-perustaiset sairauslomat)

Yli 65 v

Myönteistä

- Yksinäisyys vähentynyt
- Psykkinen kuormittuneisuus vähentynyt

Huolestuttavaa

- Mielen hyvinvoinnin haasteet vertailukaupunkeja yleisimpiä
- Alkoholin käyttö yleistä, **noin 32 % käyttää alkoholia runsaasti**
- Liikkuminen on vähentynyt
- Lihavuus lisääntynyt
- Dementiaindeksi on korkea (138, maan keskiarvo 100)

Osallisuus strategiatyössä

- Asukaskysely kevät 2021
- Kumppanuuspöytä 21.9.2021
- Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta 29.9.2021
- Kasvatus ja opetuslautakunta 30.9.2021
- Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta 13.10.2021
- Kasvatus ja opetuslautakunta 14.10.2021
- Oppilashuolenpidon ohjausryhmä
- Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto
- Vanhus- ja vammaisneuvostot
- Nuorisovaltuusto
- Lasten parlamentti
- Asukastilaisuus marraskuun alussa
- Aluejohtokunnat, kaupunginosaseurat
- Henkilöstön kuuleminen ja osallisuus
- Henkilöstöinfo 29.9.2021
- Lausunnot strategiasta

Lautakuntien huomioita

- Nuorten asioita kuultava herkällä korvalla
- Arkiliikkumiseen huomiota jo varhaiskasvatusikäisistä lähtien
- Huolestuttavaa mielenterveyden haasteet, yksinäisyys, laittomien huumeiden käyttö → Varhainen tuki yksinäisille, mielenterveyden haasteissa, päihdeasioissa
- Hienoa, että koulukiusaaminen vähentynyt. Kouluilla tehty Verso- vertaissovittelutyötä ja tunne- ja vuorovaikutustaitoja lisätty
- Yhteisöllisyys ja osallisuus tärkeitä
- Mahdollisimman hyvä elämä kaikille elämän eri vaiheissa
- Miten huomioidaan erityisryhmät, miten heidät osallistetaan?
- Maahanmuuttajaneuvosto? → heidän osallistaminen
- Miksi tytöt voivat poikia huonommin? Lukiotytöt? (suorituskeskeisyys, koulu-uupumus, yliopistojen pääsykriteerit paineistavat?)
- Miten kuntien toimijat kiinnittyvät hyvinvointialueiden suunnitteluun?
- Miten strategia jalkautetaan eri ryhmille?
- Tärkeä kysyä lapsilta, nuorilta varhaiskasvatuksessa, kouluissa, mitä hyvä elämä on → seuraavaan lautakuntaan lasten ja nuorten tuottamia sisältöjä

Kiitos!

Virpi Siekkinen, virpi.siekkinen@mikkeli.fi

Arja Väänänen, arja.vaananen@mikkeli.fi

